

Stjørdal kommune

E-post: postmottak@stjordal.kommune.no

Forslag om oppkjøp og restaurering av Lecadammen, Sutterøleiret

BirdLife Norge – Stjørdal lokallag og Naturvernforbundet i Stjørdal og Meråker legger med dette fram forslag om oppkjøp av Lecadammen på Sutterøleiret, med tanke på naturrestaurering. Vi foreslår at Miljødirektoratet kjøper opp området av grunneier, og bekoster restaurering.

Bakgrunn

Restaurering av natur er et aktuelt tema, og 2021-2030 er av FN utpekt som tiåret for restaurering av økosystemer. FN ønsker med dette å gi et løft for arbeidet med å restaurere forringede og ødelagte økosystemer som tiltak for å bekjempe klimakrisen, styrke matvaresikkerhet, vannforsyning og biodiversitet (kilde: Miljødirektoratet). Mye av dette vil nok dreie seg om restaurering av økosystemer på internasjonalt nivå, men hvert enkelt land må også øke innsatsen for å restaurere skadde økosystemer og forhindre ødeleggelse av natur. På et enda lavere nivå vil lokale restaureringsprosjekter være en viktig brikke i puslespillet. Norge har nylig sluttet seg til Montrealavtalen om vern av naturmangfold. Dette forplikter.

Et aktuelt restaureringsprosjekt i Stjørdal er våtmarkslokaliteten «Lecadammen» på Sutterøleiret.

Dette er siste gjenværende rest av strandengene som ble utfylt til industriformål på 1970-tallet. Dette restarealet som ligger inneklemt mellom industriområdet på Sutterøleiret og intensivt drevet åkerland har i alle år vært et attraktivt våtmarksområde for fugler, både som hekkeplass, rasteplass og matkilde. Området har imidlertid ikke noe vern, og en mindre utfylling som ble påbegynt på 1990-tallet har gradvis blitt større de siste årene, og etterhvert brukt som parkeringsplass for folk som arbeider i på industriområdet. Nærheten til et

avfallsmottak har også satt sitt preg på dammen og omgivelsene, med forsøpling spredt fra mottaket.

Siden dammen er lett tilgjengelig og oversiktlig, har vi god kunnskap om fuglelivet over mange år, og dermed solid dokumentasjon over naturverdiene. I vedlegg 1 presenteres en gjennomgang av fugleforekomstene og utviklingen siden 1980-tallet. Vedlegg 2 viser bilder av dammens utvikling gjennom året, mens vedlegg 3 viser et utvalg av fugler som er fotografert i dammen.

Det har vært forslag på restaureringstiltak og vern av Lecadammen tidligere, uten at det har ført til noe konkret.

Tap av våtmark og strandeng i Stjørdal

Siden 1960 har elveløp blitt lagt om, gruntvannsområder, fjæreamråder og strandeng blitt redusert og ødelagt for alltid, bit for bit (illustrert i figur 1):

- Rundt 1960 ble elveutløpet til Stjørdalselva lagt om gjennom Langøra, da rullebanen på Værnes flyplass ble forlenget.
- På 1970-tallet ble det aller meste av verneverdig strandeng og fjære på Sutterøleiret utradert.
- På 1980-tallet ble deler av det gamle elveutløpet i Halsøen mudret opp (Tangen næringsområde).
- På 1990-tallet ble ny E6 bygget langs Hellstranda og tvers over den verneverdige strandenga på Sandfærhus.
- På 2000-tallet ble E6 utvidet til fire felt forbi Stjørdal, og deler av den næringsrike fjæra i Halsøen redusert i areal, dog med erstatningsareal ved at massene ble lagt opp på nytt utenfor veifyllinga.

Figur 1. Indre del av Stjørdalsfjorden, med inngrep i våtmarks- og gruntvannsområder markert.

Summen av alle inngrep over flere tiår og den negative påvirkning de har hatt på det biologiske mangfoldet gjør at områder som ennå er lite berørt, er svært viktige å bevare.

Forslag til oppkjøp av Lecadammen

Vi foreslår at det aktuelle området kjøpes opp av Staten, v/Miljødirektoratet, og at en restaurering blir bekostet av Miljødirektoratet. Det har også skjedd tidligere at Miljødirektoratet har inngått avtale om oppkjøp av våtmark, som ved Hotranelvas utløp ved Norske Skogs anlegg på Fiborgtangen i Levanger. En lignende løsning bør derfor være mulig også for Lecadammen i Stjørdal.

Restaureringstiltak og tilrettelegging

Restaureringstiltak av Lecadammen er også foreslått tidligere, uten at dette har ført til noe konkret. Det omfatter følgende tiltak, med enkelte justeringer og tillegg pr. 2022, illustrert i figur 2:

1. Skjerming

Menneskelig ferdsel og annen aktivitet tett inntil våtmarksområder som blir brukt både til rasteområde og hekkeplass vil virke negativt, og stresse fuglene så mye at området blir mindre attraktivt. Det er derfor viktig å foreta skjerming. Her er det to typer skjerming som er aktuelle:

- Skjerming mot en framtidig planlagt gang- og sykkelvei mellom gjerdet mot avfallsmottaket og dammen. Det kan anlegges en kombinasjon av jordvoll, gjerde og eksisterende trær. Skjermingen bør være 2 meter høy. Se videre under pkt. 3.
- Skjerming mot aktiviteter på Holmen gård og ferdsel på eksisterende vei der den går inntil dammen. Her er det ikke nødvendig å anlegge egen skjerming, men bruke eksisterende trær og busker som skjerming.

2. Skjøtselstiltak

Biotopforbedrende tiltak. Det kan være en fordel å ta kontakt med personer eller fagmiljø som har erfaring med restaurering av våtmarker, for å kvalitetssikre arbeidet. Ved inngrep i dammen må det tas hensyn til hensynskrevende planter og annen flora.

- Sjøpelrydding
- Fjerne større busker og trær på strandengarealet.
- Fjerne masser/vegetasjon i dammen for å skape større vannspeil.
- Grave opp den ytterste delen av utfyllinga i hjørnet av dammen, og legge opp massene som voll mot dammen.
- Etablere holmer for hekkende fugl
- Sette opp et bygg for sandsvaler i kanten av den gamle utfyllinga

3. Tilrettelegging for fugleopplevelser

Med sin beliggenhet og størrelse er Lecadammen lett tilgjengelig og oversiktlig. Det burde derfor være gode muligheter for tilrettelegging for å studere fuglelivet her.

Dersom gang- og sykkelveien blir bygget, og med skjerming mot dammen, kan man utnytte dette ved å lage et observasjonsskjul. I tillegg kan man også lage et fotoskjul hvor fotografer

kan få nærbilder av fugler i dammen. Begge skjulene lages med adgang fra gangveien, slik at man kan komme og gå uten å forstyrre fuglene og lages for rullestolbrukere og personer med bevegelseshemming (universell utforming).

Begge skjulene kan være allment tilgjengelige, og mens observasjonsskjulet kan være åpent for alle besøkende, kan fotoskjulet ha mulighet for utleie og låsing hvis noen ønsker å fotografere uten å bli forstyrret. Hvis man tar betalt for utleie, kan utleieinntekter f.eks. gå til skjøtsel av dammen, og en del av inntektene også kan gå til fond som støtter fuglevern og naturvernarbeid.

Figur 2. Illustrasjon av aktuelle tiltak. Grønne linjer - eksisterende trær som bevares som skjerming. Rød streking – fjerning av trær og større busker. Blå stiplet linje – område for oppgraving av vegetasjon og åpning av vannspeil. Blå pil - utløp av bekk. Brune felt – etablering av holmer for hekkende/rastende fugl. Oransj linje – skjerming(jordvoll/vegg) mot planlagt gang- og sykkelvei og parkering. Grått felt m svart ramme –sandsvalebygg.

Forslag til nytt lokalitetsnavn

«Lecadammen» har blitt brukt som et uoffisielt navn på lokaliteten, siden det på nabolomt på industriområdet var en fabrikk som produserte Leca-stein. Det er flere års siden Leca-fabrikken ble nedlagt, og ble erstattet av et stort anlegg for mottak av avfall og søppel. «Måsdammen» har også vært i bruk som navn, da det tidligere hekket flere par med fiskemåser her.

Når det kommer så langt at dammen fremstår i ny «drakt», er det naturlig at også navnet blir nytt, da «Lecadammen» ikke kan knyttes til noe som eksisterer lenger, og kan virke merkelig for de som ikke kjenner bakgrunnen. Arealet hvor dammen ligger, er en del av eiendommen på gården Holmen, som ligger like ved. «Holmendammen» eller «Holmdammen» kan være et aktuelt nytt navn.

Biologisk mangfold

En mer detaljert oversikt over fugler og insekter kan leses i vedlegg 2, men en oppsummering presenteres her.

Fugler

88 fuglearter er registrert i tilknytning til Lecadammen til og med 2022, med 38 våtmarkstilknyttede arter (tabell 1, vedlegg 1).

Virvelløse dyr

Regelmessige registreringer av virvelløse dyr ved Lecadammen viser et rikt insektliv med stort artsmangfold (56 arter iflg søk på Artsobservasjoner pr. 28.12.2022, tabell 3, vedlegg 1), med flere nye funn for Trøndelag, de fleste gjort av Tor Bollingmo.

Amfibier

Liten salamander er registrert to ganger i dammen, med to ind. mai 2019, og 15 eks. mai 2020 (15 ind. predatert av gråhegre, dokumentert med foto av Bente Seljestokken).

Vi anmoder med dette Stjørdal kommune om å gå videre med denne saken overfor Miljødirektoratet med tanke på oppkjøp og restaurering av Lecadammen. Dette vil være i tråd med at kommunen ønsker å framstå som en foregangskommune innen natur- og miljøvern, og det vil være i samsvar med intensjonene i den vedtatte kommunedelplanen for naturmangfold.

Med hilsen

Per Inge Værnesbranden
Leder, BirdLife Norge – Stjørdal lokallag

(sign.)

Anne-Marit Ligaard
Leder Naturvernforbundet i Stjørdal og Meråker